

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОБРИВ ПРИ ВИРОЩУВАННІ ЛЬОНУ ОЛІЙНОГО

Льон – високоолійна та кормова культура. У насінні льону олійного міститься до 45% олії, яка швидко висихає (йодне число 175-195), утворюючи тонку гладеньку блискучу плівку. Оліфа з льна є якісною фарбою в електротехнічній, авіаційній, автомобільній, ливарній, суднобудівній промисловості. Олія використовують у миловарінні та медицині, для їжі та у харчовій промисловості. Ляну олію вживають в їжу в разі порушення обміну речовин та при атеросклерозі. Завдяки вмісту ненасичених жирних кислот (олеїнова, лінолева, ліноленова, ізоліноленова), олія сприяє зниженню вмісту холестерину в крові. Насіння і олію льону використовують також як лікарські засоби з протизапальною і обволікаючою дією, застосовується при запаленні та виразках шлунково-кишкового тракту. Із олії одержують препарат лінетол для лікування опіків шкіри. Льон має велику кормову цінність. В одному кілограмі насіння міститься 1,8 кормових одиниць, а в макусі – 1,2 к.о. Макуха містить 33% білка та близько 9% жиру і за кормовими якостями переважає макуху інших рослин, з зв'язку з легки засвоюванням тваринами.

Льон олійний вимогливий до тепла. Насіння починає проростати за температури 3-5°C, сходи з'являються при 6°C. Сходи льону витримують приморозки до мінус 3-4°C, а рослини двотижневого віку – до мінус 6°C. Проте культура вимоглива до тепла (20-22°C) під час досягання. Достигає повільно за хмарної погоди із зниженням температури [1].

Ріст і розвиток льону в значній мірі залежать від умов мінерального живлення. Від інших культурних рослин льон відрізняється тим, що маючи короткий вегетаційний період і слабкорозвинену кореневу систему, максимум поживних речовин споживає з ґрунту в порівняно короткий проміжок часу – між бутонізацією і цвітінням. За сучасної технології обробітку льону ґрунтове живлення його регулюється шляхом внесення добрив. При цьому враховуються властивості ґрунту і дія елементів живлення, внесених з добривами [2, с. 76].

Добрива, внесені в оптимальних дозах, сприяють значному приросту врожайності льону-довгунця і поліпшенню якості льонопродукції. Льон добре реагує на добрива.

Безпосередньо під льон не рекомендується вносити гній, щоб уникнути додаткового забур'янення та строкатості посівів за висотою.

З органічних добрив добре вносити сухий розмолотий пташиний послід восени або під передпосівну культивуацію в кількості 2-8 ц/га. Льон дуже чутливий до доз мінеральних добрив. Їх устанавлюють відповідно до родючості ґрунту, якості попередника, внесених під нього доз добрив. З урожаєм соломи 50 ц/га (10 ц/га волокна) льон виносить з ґрунту 75-80 кг азоту, 25-30 кг фосфору, 35-40 кг калію, 50-70 кг бору, 60-70 г міді, 320-340 мг марганцю, 310-340 г цинку, 5-6 г кобальту. Під льон найчастіше вносять повне мінеральне добриво з таким співвідношенням азоту, фосфору і калію: на бідних азотом ґрунтах – 1:2:2 при дозі азоту 45 кг/га; на багатших – 1:3:3 або 1:3:4 при дозі азоту 30 кг/га. Можна орієнтуватись ще й по таких показниках. При урожайності озимої пшениці 20, 30, 40 ц/га дози азоту під льон повинні складати відповідно 45, 30, 20 кг/га. Надлишок азоту за умов доброго забезпечення вологою може викликати вилягання стеблостою, а за посушливої погоди – підгорання рослин.

Фосфорні і калійні добрива слід вносити під культивуацію восени, а азотні – під весняну культивуацію. Льон негативно реагує на хлор. Тому слід вносити без- хлорні калійні добрива (калімагnezія), а хлоровмісні – тільки восени. Фосфорні добрива повинні бути легкорозчинними і збагачені мікро елементами (борний супер-фосфат, бормагнійові добрива, молібденовий суперфосфат тощо). Внесення на 1 га 1 кг бору зменшує ураженість рослини бактеріозом до 16 разів, особливо на свіжо провапнованих ґрунтах. Безпосередньо під льон вапно вносити не слід. Льон повинен іти третьою культурою після вапнування.

Найбільшу кількість азоту він засвоює з початку фази з'явлення сходів до цвітіння. Фосфор необхідний рослинам впродовж всього періоду вегетації. Потреба в калійних добривах збільшується під час бутонізації-цвітіння та утворення насіння.

Під льон вносять мінеральні добрива з такою орієнтовною нормою: N45-60P60-80K60-90. Для одержання високого врожаю, фосфорні і калійні добрива необхідно вносити під глибоку зяблеву оранку, азотні – навесні під культивуацію. Нерівномірне внесення добрив по полю, неякісне мілке загорання в ґрунт спричиняє підвищення концентрації елементів та викликає опіки кореневої системи, особливо в суху погоду. Льон олійний добре реагує на післядію мінеральних та органічних добрив.

Узагальнений аналіз результатів досліджень свідчить про те, що, оптимізуючи рівень удобрення внесенням підживлень, можна досягти помітного збільшення врожайності та покращення якості льонопродукції.

Список використаних джерел

1. Особливості технології вирощування льону олійного. URL: <https://laboulet.com.ua/flaxtech-ua/>
2. Янішевський Л. І, Моційчук В. М., Рибак М. Ф. Удобрення як продуктивний агротехнічний прийом регулювання потенційними можливостями сортів льону-довгунця. Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. 2007. № 5. С. 74-82.